

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció General Barceló-1-2.º

Administració Sta. Eulària, 25.

PALMA DE MALLORCA

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.—Ca l'amo Andreu Alcover, Plaça del Palau, 2.

A Palma: Llibreria d'En Guasp Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria Ernest Frau, Bros-a.—Llibreria d'Alomar i Fontdevila, Brossa.

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes an es qui s'ho guany

Recapte

¿Amb aquestes estam?

Dissapte passat s'*Obreretxo* copia un article d'un tal Baldomer Argente, que a redols pareix escrit d'un clerical, d'aquells més partidaris de l'Inquisició i des temps que es revolucionaris diuen d'*oscurantisme*, tant que defensa que es trebaiadors estaven cent vegades més ben pagats durant s'edat-mitja i es sigles XVI i XVIII que no ara. Posarem ses meteixes paraules de N'Argente per que no mos surta qualcú dient que el calumniem. Escoltau.

I

Ferest!... ferest!... ferest!

E-hi ha que notar, diu N'Argente, que «sa situació des trebaiador dins Espanya és avui, contra lo que creim arreu, immensament inferior, per punt general, a lo que va esser an es sigles passats» (Idò ¿de què ha servit es socialisme? ¿No deis noltros que anau redimint s'obrer?). «A una època decadent per Espanya, l'any 1765, es jornal des conrador, segons ses claricies que en dona un estudi de sa vida agrícola que D. Miquel Murneja ha publicat, era llavò quatre reals. De llavò ensà només ha aumentat un 30 per cent, allà on sa fanega (mesura) de blat ha aumentat de preu un 40 per cent, i sa carn un 800 per cent. Llavò es jornalier podia comprar amb so jornal d'un dia vuit lliures de carn; avui amb lo que guanya un dia no'n pot comprar dues».

«I no cregueu, diu N'Argente, que's tracti d'un fet aïllat... An es sigles més enllà sa situació des trebaiador dins Espanya era encara més favorable» (Pero bé ¿i no hi havia l'Inquisició a les hores amb tots es seus... horrors? ¿I llavò estaven millors es trebaiadors? ¿I és un socialista que hu diu?) «A Barcelona, segons claricies que dona s'Arxiu Municipal, l'any 1365, es *mestre* teixidor guanyava quatre sous i sis diners; es *fadrí* guanyava un sou manco; i se-gons es preus que llavò retgíen oficialment, amb lo que guanyaven de jornal, amb so jornal d'un dia porien comprar de cinc a set coloms, de 22 a 30 litres de ví, de 45 a 58 lliures de pa. L'any 1379, un *fadrí* adobador de pells (calatravi) i un *mestre* fuster guanyaven quatre sous per día amb sos quals porien comprar 48 lliures de pa. S'estudi successiu des preus demostra que, a pesar des progressiu i extraordinari augment en ses forses i facilitats productives, lo qual ha servit per crear here-tats inverosímils altre temps, es benestar des trebaiador és anat per avall fins arribar a s'estat de desmarrament («desvalimento») absolut, pitjor que s'esclavitut a on se troba avui». (Pero ¡gran socialista d'escrigador! ¿De que heu servit voltros, que no vos aturau de proclamar-vos redentors i liber-tadors des poble? ¿No fa més de xeixanta anys que's socialisme actúa dins Europa? ¿Com així ha deixat anar tant per avall es trebaiador, tot aquest temps, fins arribar an aquest «estat d'absolut desmarrament» que avui el petxuca segons N'Argente? ¿Sabeu que hu és de ferest! ¿Es trebaiadors guanyar set vegades més de jornal a's temps de l'Inquisició que no ara, que no hi ha més inquisició que sa des Socialistes, que's dediquen a fer tot es

mal que poren an es qui no hu son! ¿Es trebaiadors estar millor en temps de l'Inquisició que no ara? ¿I és un socialista que hu diu! ¿Sí que hu és ferest de tot!).

«Sa nostra l'legislació i es nostros escriptors des sigles passats, segueix dient N'Argente, ofereixen testimonis de tot això a balquena. L'any 1263, segons diu s'*Ordenament de Jerez*, un fuster guanyava a Madrit mig sou de *diners alfonsins*. Es mateix trebaiador, l'any 1561, guanyava també a Madrit *tres reals* i avui guanya 3'50 pessetes. Sí comparam es salaris amb so preu de ses coses de cada època, tendrem: que, costant l'any 1268 quatre sous de *diners alfonsins* un moltó o anyell des bons, i costant l'any 1561 sa lliure de moltó quinze *morabatins* (34 morabatins feien un *real de velló*), quatre dies de jornals bastaven l'any 1268 per comprar lo que avui costa es jornal de deu dies, i l'any 1561 un dia de jornal bastava per comprar lo que avui en costa dos».

Diu més envant N'Argente que fins a mitján sigle XVII es jornals des trebaiadors estaven molt alts p'es valor que llavò tenia sa moneda, que és així com s'han d'apreciar es salaris.

Pero, Sr. Argente! així mateix se necessita molt de pit per entaferrar dalt un paper socialista aqueix enfilai de coses en tan uberta contradicció amb lo que sempre prediquen es socialistes: que durant s'edat-mitja per s'obrer no hi havia més que s'esclavitut més feresta i escarrufadora, i que durant es sigles XVI i XVII l'Inquisició hu dominava tot i no deixava viure res que fos gens... conscient. ¿I ara vos mos sortiu que llavò precisament es trebaiadors anaven dalt fuia i guanyaven es grans jornals, com no's guanyen avui en-lloc! Per lo mateix, sempre que es paperingos socialistengos alsen la veu contra es sigles mig-ivals suposant los sigles de sa més absoluta barbarie i d'opressió i de miseria p'ets obrers, no diuen més que carretades de mentides, amb sa major desvergonya del mon!

2

¿Vol dir trobau que anava bé que hi hagués tantes de festes altre temps.

Recorda N'Argente que fins a mitján sigle XVII, ademés de ses gran ventatges d'ets jornals tan alts que tenien es obrers, hi havia sa partida de dies de festa, ademés des diumenges, que eren altres tants de dies de llibertat. Sí, fins a mitján sigle XVII, ademés des 52 diumenges que entren cada any, hi havia 72 dies de festa de precepte, que no porien fer feina. Llavò el Papa Urbà VIII, per que hu demaná el rei En Felip IV, en llevà 21 de festa, romanent-ne només 51. ¿Va millorar amb això sa situació econòmica d'ets obrers? ¿Què havia de millorar! N'Argente confessa que prengueren es cap avall, i que «s'anà accentuant sa seua decadencia»; «sa primeria des sigle XIX el Papa reduí a 34» ses 51 festes de precepte que havia fixades Urbà VIII; devers l'any 66 el Papa les reduí a 16, i no fa gaire el Papa actual hi ha pegada una altra escapsada, deixant-ne ben re-de-poues. N'Argente no diu per que es Papes han fet això de reduir tant ses festes de precepte; ho han fet per que no los diguessen que eren contraris an es progrés i an es benestar des pobles, per que fins ara, d'alguns sigles an aqueixa banda, tots

ets economistes, tots ets entesos en materia de riquesa pública, sostenien que com més feina se faria, més riquesa i més benestar hi hauria. No és dup-tós que hi hauria més riquesa, pero no més benestar, per que amb això, fent fer feina sempre sempre an ets obrers, arribarien a tornar com animalets, no los deixarien temps per sa vida de s'esperit, just per sa vida animal, es a dir, per gastar-la-se amb s'estrai de sa feina.

De manera que després de tants d'anys d'haver clamat es socialistes contra l'Esglesia per que privava es obrers de fer feina es diumenges i festes de precepte, suposant que això era contra es benestar de s'obrer, ara mos surten amb que és tot lo contrari, que anava molt millor per s'obrer que hi hagués tantes de festes de precepte, per que, com més poc temps se pot fer feina, més brassos han mester per ferla, i per lo mateix més demanda de feina i més preu per ella, més jornal. Per lo mateix l'Esglesia, posant tantes de festes de precepte ademés des diumenges, per qui mirava era p'es pobres, qui beneficiava eren es pobres, feia sa causa des pobres, lluny d'explo-tar-los, los procurava un benestar que negú nat del mon les n'ha procurat tant mai. I ¿qui ha privats es pobres des beneficis grandiosos que tantes de *festes de precepte* los proporcionaven? Ets economistes moderns amb ses seues teories tan esgarrades, anti-sobrenaturalistes, que no volen tenir en compte per res ses lleis de sa Relligió, ses lleis de l'Esglesia, fins a tal extrem que es Papes, per evitar mals majors, varen haver d'anar tran-zigint llevant festes i festes, fins a no deixar-ne casi cap.

3

¿Vol dir també fora d'Espanya estaven millor es trebaiadors des sigles passats?

«Una cosa per l'estil» d'Espanya «passava a ses altres nacions, diu N'Argente. Sa retribució des trebaiador i tots ets elements que concorrien an es seu benestar, eren molt més abundants durant s'epoca mig-ival que eren precisament es de més poca producció, es de més poc vol econòmic». I aquí N'Argente prova això amb s'autoritat d'un caporal socialista des grossos, EnKropotkine (*El Apoyo Mutuo*, T. II) que diu: «Sa feina p'es patró no comensa a implantar-se fins tart; pero an aquest cas s'obrer estava més ben pagat que no ara en sos oficis millor retribuïts i molt més que no se pagaven dins tota Europa durant sa primera mitat des sigle XIX. Thorol Rogers ha il·lustrats ets inglesos damunt aquest punt. Lo mateix passava dins la resta d'Europa, com ho demostra s'endardellament d'En Falke i d'En Schonberg, així com molts d'altres indicis. An es sigle XV un picapedrer, un fuster, un ferrer guanyaven a Amiens quatre sous diaris, lo que equivalia a 48 lliures de pa i a sa vuitena part d'un bou. Es salari des gremis a Saxonia en sa construcció era tal, servint-me des ses mateixes paraules de Falke, que amb so salari de sis dies porien comprar tres moltons o anyells i un parei de sabates. Es donatius d'ets obrers a ses Sèus son també una prova des benestar relatiu de que gaudien; i no diguem des gremis des menestrels i de lo que fonien en festes i vestits. Quant més d'aprop estudiam ses

ciutats mig-ivals, més a les clares se veu que mai per mai es trebaiador ha gaudit de tanta de prosperidat com durant s'edat-mitja ni mai per mai ha merescut tant de respecte i consideració com li tributava llavò tota sa societat».

«Ara que's discutex tant lo des jornal de vuit hores, diu En Kropotkine, convé recordar que una Ordenansa de l'Emperador Ferrán I, relativa a ses mines imperials de carbó, establía que s'hi farien just vuit hores de feina cada día, i feia constar que això era sa costum antiga del país; i privava de fer feina es dissapte de cap-vespre. Eren molts clars es trebaiadors que fessen més de vuit hores en feina per día. A Inglaterra an es sigle XV, diu En Rogers, es obrers de feien gaire més de 48 hores de feina per setmana, i es no fer feina es dissapte es cap-vespre era una institució antiga de s'edat-mitja. Aqueix de-cap-vespre es ciutadans solien prendre un bany, i es dimegres hora baixa el preñien es menestrels. Ets Ajuntaments o *Comuns* repartien diners an ets al-lots pobres per que poguessen anar a prendre en seu bany. Lo que també sovintetjaven es *Congressos des Trebai* durant s'edat-mitja. A qualques bandes d'Alemania es menestrels d'un mateix ofici de diferents Municipis tenien sa consuetud de reunir-se cada any per discutir ses questions que los covien referents a anys d'aprenentatge, a preus de ses feines, a salari des *fadrins*, etc.

Acaba N'Argente per confessar que tots es moviment de lo que diuen *civilització moderna* és estat contrari an es benestar se s'obrer, que, en lloc de millorar, és anat pitjorant sempre.

Ara bé, Sr. Argente, ¿deis tot això i encara seguieu essent un defensor des Socialisme tal com funciona actualment, anti-catòlic, anti-clerical, inimic de l'Esglesia i de tota sa civilització cristiana, de la qual era fia aquella societat mig-ival a on es trebaiador era tan respectat i tan ben pagat i que hi feia hora per lleu? ¿com voleu escriure dalt es periòdics socialistes que no s'aturen de dir la mala pèssima contra es sigles mig-ivals i contra ès sigle XVI i XVII, suposant los sigles de sa més feresta opressió p'es pobres trebaiadors, suposant que aquella societat los xuclava sa sanc i no les deixava viure vida de persones? Ben mirat, així mateix convé que hi escrigueu dalt aqueis paperots, sempre que parleu com dins aqueix article que amb tant de gust vos hem traduït per que sembla escrit just per LA AURORA. ¡Ja mos agradaria ferm que s'*Obrer Balear* no posàs mai altra cosa més que articles com aqueix vostro, com es trassos que vos hem traduïts! Amb això deixaria d'esser un paper anti-clerical i barrufetenc, seria un periòdic presentador, que no mereixria cremar, com ho mereix ara casi sempre.

Ses tres flors

(Segueix)

I heu de creure i pensar i pensar i creure que des cap d'una bona partida dies de navegar En Miquelet amb aquella fadrinefa, sortida de s'esclavitut del Rei-Moro, i amb sa barca carreda d'*obra fina*, i es mariners de sa barca tot encantats d'aquella pitxorina tan galanxona com admetent i que havia nom Catalina,—arriben a terra d

cristians, i En Miquel fa aturar sa barca an es primer port que troben, salta a terra, demana si an aquella ciutat e-hi havia Rector o Bisbe; i li diuen que una cosa i altra.

—Idò me'n vaig a sa soca principal, diu ell.

I ja s'espitxa an el Bisbe, s'entrega an el Palau, demana per conversar-hi precis precis, el Bisbe el fa entrar, En Miquel li fa s'escomesa i sa cortesia que pertoca, besant-li s'Anell i fent-li sa reverència amb so genoi esquerra, perque sa des genoi endret és just per Deu, se treu aquells dos ossets que havia aplegats dins es jardí del Rei-Moro en lloc de dues de ses tres flors que tal Rei li havia donada sa facultat de triar, i li diu En Miquel an el Bisbe:

—Veu Sa Il·lustríssima aqueis dos ossets?

El Bisbe les se mira de prim compte i s'exclama:

—Un és d'un dit de sa mà i s'altre un anell de s'espina d'una persona!

—A mi també m'ho semblen, diu En Miquel. Idò bé, jo li diré en poques paraules lo que hi ha damunt aqueis dos ossets. Mon pare m'envià amb una barcada de safrà an el Rei-Moro, i el Rei-Moro va romandre tan gojós de sa barcada, que me va dir:—Per ton pare te faré omplir sa barca d'obra fina; ara per tu te don sa facultat de triar des meu jardí ses tres flors que més t'agradaràn. Mentres es seus criats carregaven sa barca d'obra fina, me'n mena ell dins es jardí, el me mostra tot de cap a cap per que trii ses tres flors que més m'agradarien, i ses tres flors que més m'agradaren foren aqueis dos ossets que nadaven p'en terra com a macolins i una fadrineta que el Rei-Moro tenia tancada dins una barraca a un cornaló des jardí i just li donava pa i aigo perque ell la volia per casar, pero volia que renegàs de cristiana, i s'al·lotana deia que primer moriria que no renegaria.

—¿I la te deixà tirar? diu el Bisbe.

—Així mateix! diu En Miquel; pero no's crega que no n'hi sabés de creu, pero havia donada paraula, i Sa Il·lustríssima ja sab que paraula de Rei no pot mentir.

—Es ver, diu el Bisbe. ¡Aquesta te va valer! Tanta de sort!

—Ara bé, diu En Miquel: sa fadrineta la vaig triar, ja hu pot veure Vossa Il·lustríssima, per casar-m'hi tot d'una que arribem a ca-nostra; ara aqueis dos ossets los vaig aplegar veient que eren de persona, que el Rei-Moro mateix se deixà dir que serien de qualche esclau que les hi hauria deixats anant-se'n a veure St. Pere. I les vaig aplegar amb s'idea de batiar-los i donar-los terra sagrada en arribar a terra de cristians; per això hem tocat an es part d'aquesta ciutat i he volgut venir a contar-ho a Vossa Il·lustríssima.

—Trob, diu el Bisbe, que has pensat molt bé ¡jovent! i Deu te pagarà seus dupte aqueixa bona obra que feres de replegar aqueis ossets, que's veu que hu serien de qualche esclau que hi acabà ets alens amb sa mala vida que es morros acostumen donar an ets catius cristians, que los tracten pitjor que bisties. Ara lo que hi ha, que, si aqueis ossets eren de cap cristià, ja estàn batiats; i, si no hu eren, com és sa persona viva que batiem i no ets seus ossos quant es seu cos ja está desfet, tampoc no hi ha lloc a batiar-los.

—Idò; com e-hu hem d'arretglar? diu En Miquel. En mans de Vossa Il·lustríssima hu deix: en fassa lo que crega més del cas.

—¿Sabs que farem? diu el Bisbe. Els-e beneïrem, que això no és errat mai, i los donarem terra sagrada per lo que puga esser.

—Sí que ha pensat bé! diu En Miquel.

—¿Què me'n direu? Ell aquell Bisbe allà mateix va beneir aquells dos ossets i los feu donar terra sagrada per lo que pogués esser.

En Miquel se despedí del Bisbe, tornant-li besar s'Anell i fent-li sa reverència amb so genoi esquerra, s'atura a sa primera esglesia que troba, i dona an el Rt. Sr. Rector un quern de dobles de vint per que diguessen misses per s'ànima d'aquells ossets, i que, si s'ànima no hu havia mester, que fos per ses ànimes que'n passassen més fretura dins el Purgatori; i se'n torna a sa barca, que parti de bell fresc de d'allà tot dret cap a ca-seua.

Navega qui navega sempre amb bona mar i vent en popa, vos assegura que'n deixaven d'ones darrera, i En Miquel tot alabat amb sa fadrineta i sa fadrineta tota alabada amb En Miquel; i de lo que frissaven, tant un com s'altra, era d'arribar a ca'n Miquel per porer-se casar i surtir-ne d'una vegada.

Pero com el Dimoni estava molt cremat d'En Miquel perque havia aplegat aquells dos ossets, i era estat causa de que los beneïssen i los donassen terra sagrada i diguessen a sa seua ànima tantes de misses,—se posa a bufar a s'oreia des mariners contra En Miquel, i al punt tots ja no hi queberen d'enveja que en tenien, i se posaren a dir:

—¿I ara aquest misseret de cocou que encara du sa llet an es morros, s'ha de presentar a son pare amb aquesta gran barcada d'obra fina i aquesta fadrineta tan garrida i galanxona, que val uis per mirar? ¡I és segur que s'hi voldrà casar! I son pare ¿què ha de fer? dirà que si; i ell que no ha fet res més que menjar i beure, se'n durà tot es muiat, tot es bessó, i noltros que hu hem fet tot, mos haurem de pegar un cop a la barra i fer-mos prendre!

—Ca! ca! arribaren a dir aquells bergants de mariners. ¡Això no pot ser! De llevant o de ponent, le hi hem d'esborronar a s'estornell d'En Miquel que se puga tapar mai es cap davall es llensol amb aqueixa revel·lera de fadrineta!

—¿Que me'n direu? Ell com el Dimoni les tengué tan embiombats an aquells bandúes de mariners contra En Miquel, que ja no'l porfen veure amb uis que tenguessen, pero que's cuidaven prou de no fer-le-hi coneixedor per porer-li pegar es porro més gros i més a ferir,—llavò el dimoni los fa llampegar dins es carabassot una idea feresta, que tot d'una les va fer feredat i negú la gosava dir a s'altre, fins que es més desenfreit de sa guarda un dia agafa ets altres i les ho diu ben d'amatat i amb tot secret:

—¿Sabeu quina la hi hem de fer a s'estornell? Es primer dia que el vegem gens descuidat, li entaferram sementa, el tiram a la mar, deim a ella que hi és caigut de desgracia i feim aposta de no porer aturar sa barca per salvar-lo, *treim busca* de tots noltros per veure quin ha d'esser es sortat que s'ha de casar amb sa fadrineta, que hi haurà d'allargar es coll a casar-s'hi, perque farem aposta de no trobar mai es port del Rei i vendrem s'obra fina, que Deu sab que val, i noltros serem es senyors de sa barca i de tot es seu guany.

—¡Sí que has pensat bé! diuen ets altres mariners! ¡El dimoni ets per tirar un pla! ¡Se veu que el dimoni només te guanya de banyes!

Ben resolta a fer-li aquella an En Miquel i vel·lant bé totes ses caigudes, un dia dematí que sa fadrineta encara no s'era desxondida i En Miquel acabava de pegar cossa an es llensol i se mirava's temps, dret devora es timó, s'hi aborden de cop descuit tres mariners, l'embraonen, i zàs! el tiren a la mar. El pobret e-hi cau ben emplotat; sa barca se'n anava ben afuada amb ventitjol de popa, i al punt ja no'l venen.

Se'n van llavò corrents a sa fadrineta, li toquen, ella surt, i diu:

—Que hi ha res de nou?

—Maldament no hi hagués tant! diuen

aquells polissons. Mos sab massa greu haver-t'ho de dir. En Miquel que mos és caigut a la mar, i s'és afonat de tal manera que ja no és sortit pus a flor d'aigo; qualche peix el se deu haver engolít: un ca marí, un tauró, una belena...

Com sa fadrineta sent això tors es coll de baticor, i es mariners l'hagueren de dur damunt es llit.

Estigué esmortida tant de temps, que ja's pensaven que no tornaria cobrar.

A la fi obri ets uis i romp amb un plors desfet de tot, i allà plora qui plora, i no hi havia qui l'aconortàs.

Es polisards de mariners fingien allà que les sabia un greu de l'ànima que En Miquel fos caigut a la mar; per això posaren tot d'una bandera de dol; i allà deien a sa fadrineta que no los quedava altre remei que conformarse en sa voluntat de Deu, i que no tengués por de res, que allà los tenia a ells que estaven tots a son manar, i que la tenien per capitana i per senyora, i que manàs feines.

Mentres tant En Miquel corria altres aigos. Ara veuren lo que li succeí tot d'una que es mariners li hagueren envergada sementa, que pegà dins mar.

Idò heu de pensar i creure i creure i pensar que, encara no fonc davall s'aigo, com sent una mà que l'agafa i veu còme dues fantasmes que l'abraonen, i li diuen:

Miquel, ¿que mos vols donar, i te treurem d'assí dins i arribaràs tan prest a ca-ton pare com sa teua barca?

—¿Que vos vui donar? diu En Miquel. ¡Qualsevol cosa! ¡La mitat de tot quant tenc i esper a tenir.

—Bono idò, diuen ses dues fantasmes. D'aquí a set anys vendrem a cercar la mitat de tot quant tendrás i esperaràs a tenir.

—Bono idò, diu En Miquel. Així quedam.

I encara no va haver dit això, com ses fantasmes, sensa amollar-lo de tan ben abraonat com el tenien, ja prenen el vol a flor d'aigo, i de d'allà com uns estels, i ¿que me'n direu? Ell al punt foren a penyes.

Li donen ses entresenyas de per on havia de prendre per arribar tan aviat com sa barca a ca-son pare, i En Miquel ben atacat cap allà camina caminaràs i cap envant te faràs.

I ara posarem forqueta fins dissapte qui vè, que, si Deu ho vol i Maria, veurem com acabà això d'En Miquel, barca, mariners i fadrineta.

(acabarà)

JORDI DES RECÓ

Un estudiant per forsa

El diantre son ses dònens per sebre vida i miracles de sos amics i conegeguts i per un—*gire'm aqueix ase*—treure-los totes ses bragues!

Son taiades de lluna... sobre tot madò Juana Aina Ble i madò Biatriu Bolet, que s'altre vespre de vellada prengueren per son compte mon amic En Gostí des Rafal-Moro i la seva gent, i no los deixaren pel a caure.

Jo que ja estava tapat de sordonaies, *verbo* ajegut dins es llit com un patriarca, les me sentia que descapdellavan amb aquestes solies:

—Biatriu, diu madò Ble, ¿i que no has vist s'estudiant d'assí baix?

—¿En Gostí des Rafal-Moro? diu madò Bolet.

—Sí, es revel·ler! diu madò Ble. Ell ara a *mestre Guergori o l'amo'n Guergori*, lo que s'estim més, no hi deu haver qui li tap es darreres amb set flasades: esser arrendador d'un lloc com es Rafal-Moro, esperar a tenir capellà en casa...

—¿I no he sentit dir jo, diu madò Bolet, que no los poria veure ni pintats an es capellans un temps?

—Ja és de raò! diu madò Ble. I deia

que mos havíem de repartir ses possessions i que tots seriem iguals... I ves-hi ara i diga-le-hi:—L'amo'n *Guergori*, repartiu-mos lo que teniu!—¡A mal viatge l'enviarà!

—Si no'm feya tancar per lladre, no seria res! diu madò Bolet.

—I si tots es qui mos predicaven aquelles coses, diu madò Ble, eren uns pelats, uns rovins, que no tenien més que es nou pams an es fossar, uns terrolers que Deu se'n apiat.

—Que no hi tenien res que perdre! diu madò Bolet.

—I molt que guanyar! diu madò Ble. Veïès es des Rafal-Moro! ¡Quin poi mort de fam que era ell! ¡Un fusteret d'arades que primer acabava es pa que sa talent. I s'alsa predicador, deixa sa feina, al punt sabèrem que se posava amb tabac i contrabàndol, i llavò amb procuradors i missers, se tirà a corredor, i el dimoni li feu llum. assetsuaxí tengué unes quantes corterades de terra, les va fer vinya, vengueren bones anyades de reims, es suc tenia molt de preu i ell que no pateix de massa prim de conciencia!

—No's d'admirar idò, diu madò Bolet, si dins quatre dies estigué ric i ple.

—¡I si tot li va dir en candela! diu madò Ble: perque se motivetja si un amic seu de bal·landina li arrambà a bones aigos ferm es Rafal-Moro, i ja hu crec que s'és forrat... ¡però de quina manera!

—¡N'Antonina, sa seva dona, coneixia jo un poc! diu madò Bolet.

—¡Deu esser al cel aquella al·loteta! diu madò Ble. Ses penes la mataren... Es fiis no li assemblen gota!

—¡Jesús, quin marinatge! diu madò Bolet.

—Però tots se guanyen es pa! diu madò Ble.

—Manco En Gostinoto! diu madò Bolet.

—¡Ah Gostí, Gostí!... diu madò Ble. ¿Que vols que't diga?... No me'n treurien gota!

—No hu crec que le hi vegem capella! diu madò Bolet.

—¿Capellà?... amb una capellana! diu madò Ble. ¿Sabs que hu és de llambriener! Ell no ha perduts ets jocs de tot, no.

—¿I que te'n admirarès, diu madò Bolet, que per Ciutat estigués envitricollat amb qualcuna?...

—Fia-te'n! diu madò Ble. Pero i encara no deu haver *desoblidat* Na Marieta per ventura!

—¿Quina Marieta? diu madò Bolet. ¿Sa de sa mestressa Enfrís?

—Sa mateixa! diu madò Ble.

—I, quant ell se'n anà a Ciutat, que no feren estelles? diu madò Bolet.

—¡Que havien de fer, dona! diu madò Ble. ¿Sabs que't puc jo dir...? que he reparat que es carter e-hi du cartes ferm a ca-sa Mestressa. I ¿per qui han d'esser ses cartes, en no esser per Na Marieta? ¿I qui les hi ha d'enviar?... En Gostí, i negú pus. Perque mestre Pere Juan, son pare de Na Marieta, no crec jo que estiga tan fener. I llevonses ¿quins possible es que de Montífideu¹ ses cartes venguen tan espesses?

—E-hu diuen que és tan enfora aquesta terra, diu madò Bolet.

—Mès que l'Havana, segons conten, diu madò Ble.

—¡I no deuen arribar mai! diu madò Bolet.

—¡Que han de arribar! diu madò Ble.

—I que no era amb sos *Peraires* que se'n hi anà Mestre Pere Juan? diu madò Bolet.

—¿Que no te recorda? diu madò Ble. Denou anys farà en s'estiu? Na Marieta encara duya *vestidet*.

—Jo no estava an aquest carrer a les-hores i no hi coneixia la gent, diu madò Bolet.

¹ Catalanisació ben escaient de nom de la ciutat de *Montevideo*.

—Idò sa Mestressa, diu madò Ble, deia que, quant Mestre Pere Juan hauria trobada col·locació, les enviaria a demanar.

—¿I és s'hora que no n'ha trobada? diu madò Bolet.

—Jo no hu he sentit dir, diu madò Ble.

—Mira que si sa Mestressa no tengués aquestes mans...! diu madò Bolet.

—I aquestes cases bones que per ella han fet més que no han pogut! diu madò Ble. Vaja, creume! no és Mestre Pere Juan que escriu aquestes cartes. Qui les escriu és En Gosti, i ipren per allà on vulgues!

—Però ¿i és ell, i ses seues germanes se deixen dir que al punt el veurem amb sa capa de Sant Pere? diu madò Bolet.

—¡Si! ara li fan es mànecl! diu madò Ble. ¿Que no sabs com és que estodia? Es que son pare s'hi posà amb ses dents estretes que un d'ells havia d'esser capellà, no per tenir un fii seu ministre del Senyor, un sant en casa; sino per tenir-ne un qui guanyàs molt, i per no haver de fer tantes de partions quant l'home se muira. Bè, que Deu ja compòn que tots es qui's fan capellans amb aquesta entenciò...

—No arriben a colomer! diu madò Bolet.

—Tots fan sa prova des ruc, i foris! diu madò Ble.

—¡Per quantes cases hi porien passar es ram! diu madò Bolet.

—¡Quants n'hem vists en temps nostre! diu madò Ble. Creu-me, En Gosti serà un d'ells! I si es cap ja los hi ha de tirar de petits, petits!... Ja sabs tu quina la va fer aquest d'edat de tretze anys.

—¿Quant feu ballar sa primera a Na Marieta? diu madò Bolet.

—¿Idò? diu madò Ble. Jo estava amb madò Xarraina quant amb sos sons i canyes verdes anaren a menar-la-se'n. I sa ravel·lera que estava damunt es portal que se ventava.

—E-hu he sentit contar, diu madò Bolet. ¿I que't penses que no hu sabés ella? Ja devien estar convenguts, ja, amb En Gosti.

—De manera! diu madò Ble. ¡I si digueren que s'era presentat a sa plassa, posa dita a sa primera, i s'enfila més amunt que tots!

—Lo que no sé, diu madò Bolet, com ets altres que hi deyen o s'encantador mateix no l'enviaren a fregir ous de lloca. Perque ¿que vol dir un betzo de tretze anys fer aquesta?

—Però, dona...! diu madò Ble. ¡I si En Gosti a tretze anys ja era tan gran com és ara!

—Maldement! diu madò Bolet. S'edat no hi era. Ell encara devia tenir llet a sa boca!

—Però ja hu veus, fieta, diu madò Ble: s'espina, quant neix, ja pica. I negú los ho llevarà. Tant En Gosti com Na Marieta aviat foren fets: ell rabasudet i que ja comensava a anar per vila¹, i ella tan garridoia, tan agradosa, amb aquelles colors tan sanes, tan ben taiada de per tot. I sa mare que sempre és estada cap-juger!

—¡Veies si hu hauria volgut jo, diu madò Bolet, que una fia meva a tretze anys la se'n haguessen menada a ballar sa primera!

—Idò ella n'estigüé ben contenta! diu madò Ble. S'enllestí amb quatre grapades, i ¡hala a ballar! I Na Marieta més xalesta que un canari, costat per costat d'En Gosti, i ¡cap a sa plassa falta gent! i guiterres i violins ¡sona qui sona! i al·lots i al·lotes ¡bots i salts davant davant! i tot gent darrera darrera! Jo hi vaig anar i tot es carrer per lo mateix. ¡Oh quin truíer!...¡i la gent que se creia que no hi tendrien tranc amb so ballar En Gosti i Na Marieta.

—¿I ballaren com un pern de rifa? diu madò Bolet.

—Tant un com s'altre! diu madò Ble. En Gosti va esser però qui ballà més, perque li feren ballar s'encenai.

—¡Tammateix! diu madò Bolet.

—Ja hu crec! diu madò Ble. Com mestre Guergori se'n temé que li havia trobat es serró.

—Conta que li degué costar sa ballada, diu madò Bolet.

—¿I es present? diu madò Ble. Ell digueren que hi havia lliures de torró, dotzenes de pomes, un mocador de seda...

Quant madò Ble i madò Bolet eren un aquestes, jo vaig pensar que no havia tancades en fort ses persianes de sa meua cambra, i com sa finestra cau just davant ca-madò Bolet, se temeren des renou que feu es vergat, i se posaren a moure-me raons.

—Uep! tu ¿que encara redolas?

—¿Redolar? responc jo. Dins es llit redol ell, causa aqueixa xarradissa vostra, que se veu que aqueix barram vostre es taiat de lluna per embuiar fil. Grans traïdores! no m'heu deixat dormir! ¡I ventura encara de sa sort que Deu m'ha dada de no tenir mal de cap mai! Si no fos això, no sé què hauria succeït amb tot aquest esqueinar vostro.

—¿Vòl dir mos senties? diuen elles. ¿I assò és passada de fer? ¡escoltar ses pressones!

—Bona nit, macaldes! les dic jo.

—¡Uep! escolta! me diuen elles. Ara cauràs bé. En Gosti ¿que fa bonda devés Ciutat?

—No hu heu de mester sebre! les dic jo.

—Tirè! diuen elles. Tu hu sabs i no mos ho vols dir!

—¿Sabeu que sé jo? los responc. Que és hora d'anar a jeure.

—¡Quant és bon ver, diuen elles, que tots es qui heu estodiat, vos anau ajuda, i basta!

—Idò basta, vaig jo dir.

I torn pegar bot damunt es llit, acluc ets uis, i es sò me durà fins que'm cridaren lo endemà dematí per anar a missa d'aua.

II

Suposat que vos he retreta, lectors meus, sa conversa d'aquelles dues gallufes, per que vegeu En Gosti si és o no és un estudiant per forsa, vos ne donaré un parei de claricies més.

No hi ha remei: ses coses per forsa no agraden a Deu, i totes surten esforraïades.

I és tan ver com dos i dos fan quatre.

Vatassí En Gosti, per no anar més lluny, que no és cap heretge ni cap revolucionari; però li fan mals averanyes ferm uns hàbits de frare o de capellà, si ell los ha de dur.

Deu no'l crida a tal Estat i es seu cor tampoç, i està resolt a fer son cap euvant, per bé que a ca-seva esperonetgen i branquetgen.

D'estudiants resolts com En Gosti n'hi hauria d'haver més per anar bé.

Tant de bo que ell e-hu fos estat sempre com ara... i no li porien tirar per la cara... que en tants anys de redolar per ciutat no té res an es fus.

Ja hu véreu: festetjava Na Marieta, estaven enamorats una cosa de no dir perque s'estimaven de com eren petits, i aquestes amors solen esser ses més fortes perque son amors innocents, amors com a d'àngels.

Però el mon no és cap lloc gaire angelical; i, quant un fa desset o devuit anys que hi és, casi tot lo que tenia d'àngel un temps, se'n va com que desfer calsa.

I això succeí a s'estudiant nostro.

—O deixas Na Marieta i te'n vas a Ciutat a estodiar de capellà o no't treurem de soldat, i llavonnes no més tindràs sa lletgitima, en fer partions.—

Vatassí es dilema que li entimaren p'és morros an el pobre Gosti devers

ca-seva, com hi hagué una temporada que les havia amb sa fia de sa mestressa Enfrís.

Ell de tot d'una no'n feu cas: sa passió forta per Na Marieta li tapava la vista, i jurava i perjurava que fins a la mort seria d'ella i de nigú pus.

Però, ja hu sabeu, moltes de mosques maten un ase, com solen dir, i a sa passió des fii de mestre Guergori la arribaren a matar ses impugnes des de ca-seva, que tant amenassaren i gremoletjaren, tant feren i ponyiren, que, En Gosti comensà a escoltar-losse. Al punt ja no mirà ses coses així com les se mirava primer, i ses seves idees i projectes d'amor i es seus juraments de no esser més que de Na Marieta tota la vida, aviat les posà an es conte vei perque lliures, sous i diners comensaren a tenir-lo embabaiat. Ales-hores ja li pogueren posar es dogal damunt es coll; ell mateix feu la seua via.

Entre agafar un fusell, casar-se amb Na Marieta i haver de fogir de ca-seva amb ses mans damunt es cap i gratar terra tota la vida o vestir-se a la ciutadana, haver-les amb quatre llibrots i fer-se capellà i esser un senyor;... En Gosti comensà a baubetjar i acabà per fer-se trons de Na Marieta, i anar-se'n a Ciutat a prendre sa carrera.

Tant a la tapada anaren an es Rafal Moro amb aquest cabermoni, que negú se va tèmer fins que estigüé tot fet. Sols a ca-sa mestressa Enfrís havien notada certa fredor amb En Gosti; però basques males, quimeres poques.

Considerau quant sa noticia de s'anada d'En Gosti a Ciutat s'escampà per la vila, que tothom n'estava amb sos cabeis drets... ¡quin glop per aquella al·lota! quina sembatuda per aquell cor tendre, fet a tastar nomès sa dolor i etsis de ses agradoses i belles il·lusions des jovent!

Bè plorà aquella al·lota i un enuig que se'n dugué de mort... No hi havia qui l'aconortàs.

Basta dir-vos que'n tirà malaltia, i per poc més fa cuïro.

I no'm digueu que ponder, perque qui no n'es passat, no hu pot comprendre lo mal que és una amor forta, esqueixada assetsuaixí.

Sa mestressa Enfrís va fer tot lo que va porer per treure sa seva fia d'aquella toroscada, i en sortí amb la seva, a forsa d'esment i de cercar-li es menjarets i ballar-li l'aigo davant.

Na Marieta des cap d'una temporada comensà a anar bona, i... ja veureu lo que va esser.

(Seguirá)

PAU FORA-EMBUIS

Beseuít

Lo des monument an En Ferrer devers sa Diputació de Barcelona.

Lo des lerroixistes de voler fer a Barcelona un monument an aquell criminal fusellat p'és seus crims, En Ferrer i Guardia, perilla dur coa.

S'altre dia dos des tres diputats provincials lerroixistes de Barcelona tengueren pit de demanar a la Diputació cinc mil pessetes per fer un monument an aquell criminal, fusellat ni més ni pus per ses declaracions judicials que feren es lerroixistes; tant que En Ferrer dins sa presó, pocs dies abans de fusellar-lo, declará que es lerroixistes eren es qui havien pres a les dents d'afonar-lo. Es President, es nostro estimadíssim amic L'Exm. N'Enric Prat de la Riba, deixà lletgir i defensar tal barbaridat; pero, passada a votació, la tiraren an es covó des papers dolents, com era d'esperar. Pero es Governador de Barcelona demana un extracte de lo que aquells diputats cap-verjos havien dit a favor des monument an En Ferrer; i, com té s'extracte, el passa an es Fiscal, i es Fiscal, fundant-s'hi,

denuncia an es Tribunal corresponent aquells diputats còme defensors d'un delinqüent i infractors de sa Llei de Jurisdiccions; i es Tribunals ha comensades ses actuacions processant tals pastanagues. Diuen que tots es processats seria perillós que passassen per lloc estret. Ben merescut s'ho tenen que los pitgin es tascò a l'uf, perque així mateix se necessita estar deixats de la mà de Deu i haver perdut tot sentiment de dignitat per anar-se'n a demanar 5000 pessetes per fer un monument an es qui va moure i dirigí sa setmana trágica de Barcelona, ocasionant més de cent morts i un sens fi d'incendis, robos i tota classe de crims; an es qui va esser causa de sa bomba que tiraren an el Rei i a la Reina quant sortien de casar-se i que també ocasionà un ramat gros de morts i ferits; an es qui sostenia que havien de matar tots es capitalistes, tots es capellans, tots es frares, totes ses monges; an es qui's passa una mala fi d'anys cercant docents homos per matar el Rei amb tota la Reial Familia i llavò tots es qui exerceixen autoritat a Madrid; an es qui deia que amb s'Escola Moderna lo que cercava ell no era fer bons obrers ni bons empleiats, sino anarquistes convençuts; ar es qui deia que hi havia que llevar des mig s'Autoritat Civil i l'Esglesia per via de verí i de dinamita; an es qui deia que a ell lo que li interessava era fer fer ui a tot, arrasar-ho tot. A un criminal així volen alsar un msnument es lerroixistes a Barcelona, an aquella mala ànima que sa seua dona s'arribà a veure tan potetjada de part d'ell, que un dia se cegà i li desparà dostirs de revolver; que s'aplegà llavò ell amb una bruixa i li espampolà vuitanta mil francs, que ets hereus d'ell ara han haguts de monyir; que espampolà una partida de milions a una senyora veiarda, que havia d'esser boieta de tot, fent-li creure ell que amb lo que li deixàs, fundaría una Escola-hospici per orfes desvalguts, i en lloc d'això fundá s'Escola Moderna per formar anarquistes convençuts, això és, criminals. A un criminal així volen aqueis diputats lerroixistes alsar un monument a Barcelona, teatre principal des crims d'en Ferrer, aquell mal pare que, tenint milions deixava que potoïassen dues fies seues devers París, guanyant-se la vida una fent de comedianta i s'altra component galletes dins capses amb dues nines seues malaltes a l'hospital per falta de moraduxos; i que llavò, com l'hagueren de fusellar que feu testament, a ses fies just les deixà lo que marca sa llei per que es testament sia valent, mentres que deixà milies a una de ses seues... amigues, aquella gran poca cosa de Na Soledat Villafranca, anarquista enforcada ja fa estona a sa forca d'En Barrufet. A un criminal així tenen pit es lerroixistes de voler alsar un monument! ¡Així mateix se necessita tenir-ne poca de vergonya!

Lo des monument an En Ferrer devers s'Ajuntament de Barcelona.

Es lerroixisme fa estona que està dividit entre ets incondicionals d'En Lerroux que'l segueixen com a xotets de cordeta, diga lo que diga i fassa lo que fassa, i ets exaltats, es joves rebel·los que En Lerroux formà quant li convenia fer sa revolució, i que ara que no li convé perque té qualche cosa que perdre, ells no s'aturen de moure-li renou i conflictes un darrera s'altre dins es partit. Això des monument an En Ferrer és un d'aqueis conflictes. Es Diputats que demanaren a la Diputació aquella cantitat per tal monument, son es caps de bandolina d'aquells exaltats, d'aquells joves rebel·los. Aqueis foren causa que s'aplec que feu es Partit s'altre dia an es teatre Soriano, acordà que's Retgidors des Partit fessen una petició consemblant a s'Ajuntament. En Lerroux, com e-hu va sebre, privà es Retgidors de fer tal barbaridat; ets exaltats armaren

1 A rondetjar al·lotes.

un rebumbori ferest contra En Lerroux, i després de mil corregudes i d'escolts, per evitar sa desfeta des Partit, consentí En Lerroux que's Retgadors demanassen a s'Ajuntament que's fassa un monument «a ses víctimes de sa setmana tràgica», sense dir si era p'ets assassins, incendiats, botxinets i robats o p'ets assassins, incendiaris, lladres i demés criminals. S'encarregà de presentar i defensar aqueixa proposta En Pic, primer Tinent de Bal·le de Barcelona i Lloctinent d'En Lerroux. S'alsa En Pic dins s'Ajuntament per complir tal encàrrec, pero es Bal·le no li deixa lletgir la proposició. Ell en protestà amb bones paraules i romangué boca closa per por de mosques, per por de qualque esquitx de sa Llei de jurisdiccions a la qual menen una por feresta es lerrouxistes i tots es revolucionaris d'Espanya. Així ha acabat per ara lo des monument an es gran criminal fusellat p'es seus crims dins un des valls de Monjuich dia 13 d'octubre de 1909.

Com esta sa tomba d'En Ferrer?

Amb motiu d'aqueix xelim i xelam sobre's monument an En Ferrer, ara s'és aclarit que sa tomba d'aquell criminal està completament abandonada dins es cementeri civil de Barcelona, sense una inscripció que diga aquí està enterrat fula de tal, — fins a s'extrem que es diputat republicà Barribero s'és dirigit an es revolucionaris per que se recordin una mica de tal tomba i enllestesquen qualque poc; i han uberta per això una subscripció, que, segons es nostro bon company *Correo de Mallorca* de dissapte passat, ha produït 64'40 pessetes. ¿Ah idò? ¡Veïès si se son fets amunt ets amics d'En Ferrer!

De manera que es lerrouxistes mouen tant d'esquer devers Barcelona per alsar un monument an En Ferrer, i no's recorden gota de sa seua tomba, havent-la deixada estar tots aqueix anys sense una trista inscripció que diga: *aquí l'enterraren*. Això demostra que això de voler fer un monument an En Ferrer no és més que una farsa, un enginy per que es populatge revolucionari no els acabi de fogir. ¿Quin interès han de tenir ells p'En Ferrer, si ells, com hem dit tantes de vegades, amb ses declaracions que prestaren contra ell, foren causa de que es Tribunal Militar el condemnàs a morir fusellat? Si, es lerrouxistes foren que anaren a alsar ses barres an es fusells des quatre soldats, i que pegaren tirada an es gatet, i feren sortir ses quatre bales que travessaren aquell criminal i li donaren es càstic que se mereixia. Deu l'haja perdonat. Amèn.

Quin pic de fava!

S'Obreixo *Balear* dissapte torna sucra ets ais sobre sa seua tristíssima situació econòmica, cridant es socialistes de tot Mallorca per que li duguen clopinsos per poder pagar es deutes que l'aufeguen i seguir vivint, sols que li bast. Se veu que encara no'l s'han escoltat gaire, ja que posa una llista de persones que han aflixada la mosca per que pugui viure, llista que obri es seu director, volem dir que es primer que ha donat, 20 cèntims de peseta tot en gros, ès es seu director, s'insigne company Llorens Bisbal, i darrera ell n'hi ha desset, dels quals un hi posa 75 cèntims, un altre 50, un altre 30, un altre 25, un altre 20, quatre 15 i nou 10, total: 3'70 pessetes. ¿Que vos sembla? ¿No ès ver que serà magreta s'ajuda d'aqueixa subscripció per s'Obreixo? Quins forats poràtapa amb tres pessetes i setanta cèntims? Això demostra lo polents que campen es socialistetxos mallorquins o lo donadors que estan! O no tenen una dècima o no'n volen donar cap a s'Obreixo. Bé que fan si no n'hi volen donar! Si no fa més que posar-los en ridicul! ¡Tres pessetes i setanta cèntims! ¡quin pic de fava! ¡Hala, Obreixo, veiam si encara et queixaràs!

¡Aquest Pare Vives! ¡Aquest Patronat!

Segueix s'Obreixo fent flamada contra el P. Vives i es Patronat! Bona senya p'es zelós i incansable Jesuïta i p'es Patronat Obrer. Si un i altre no fessen ses pessigoies tan endins an es socialistes, aquests no miunarien li ginyolarien tan esglaiós. Si, ès una senya infalible de que el Pare Vives endevina es fil de ses neules, quant es papingo socialista no para de desparar-li bala rasa. Lo que hi ha que son unes bales de per riure, d'aqueilles que un les pot parar amb sa mà i rebatre-les devers sa cara des qui les tira.

Idò sí, no los dona gens de gust an es socialistes lo que fa el Pare Vives amb ses diferents entitats obreres que té dins es Patronat; i no ès gens extrany, per que, com es socialistes no duen altre xam que explotar sa classe trebaïadora, i el Pare Vives i es Patronat no duen altre xam més que favorir i millorar aquesta classe, tan digna de compassió i de que se descalsin per ella, ¡ja hu crec que no s'avenen gens gens el P. Vives i es Patronat amb s'Obreixo, explotador per essencia i potencia des pobres trebaïadors curts de gambals i efectats de faió.

Es sisè centenari

de sa mort del Bt. Ramón Lull.

L'any que vé fara sicents anys que volà an el cel el Bt. Ramón Lull, s'ho-mo més extraordinari i s'escriptor més notable que hi haja hagut mai a Mallorca i un des més famosos que hi va haver en tot lo mon durant el sigle XIII, que fou fecundíssim amb homos célebres.

Per celebrar aqueix Centenari, sa darrería de juny, s'aplegaren a sa Diputació de Ciutat el Bisbe, es Governador Civil, es Capità General, es Bal·le de Ciutat, es Delegat d'Hisenda de Balears, es President de l'Audiencia, es President de l'Arqueològica Luliana de Ciutat, es President de sa Societat Foment des Turisme, i es President de sa Diputació mateixa.

Aplegats tots allà, en parlaren d'aprop de com s'ho hauria de fer Mallorca per celebrar d'una manera digna aquest bo de Centenari. S'ensataren moltes d'idees que anirien bé ferm per aquesta cosa: una edició popular de ses obres que deixà escrites el Bt. Ramón, casi totes en bon mallorquí (català de Mallorca), cridar es sabis lul·listes d'Europa per fer aquí un Congrés lul·lista, publicar un concurs i oferir un premi a sa millor *Vida del Bt. Ramón Lull*, alsar a Ciutat un monument an es gran polígraf mallorquí (polígraf ès un que escriu de molts de rams, com hi va escriure el Bt. Ramón), i conseguir que Sa Majestat lo Rei N'Anfós XIII venga a presidir ses festes centenaries que's fassen. El Bisbe digué que feia estona que's preocupava de sa manera de celebrar dignament tal Centenari, i, entre altres coses, duia s'idea de decorar esplèndidament sa cripta que hi ha davall l'altar-major de sa grandiosa església de St. Francesc de Ciutat i depositar-hi ses cenres del Bt. Ramón que ara reposen dins es preciós sepulcre que hi ha a St. Francesc mateix, sense acabar. — Quant tothom hi hagué dita sa seua sobre això des Centenari, anomenaren una Comissió per que estudiï lo que convendria fer per que tal celebració sia una cosa digna, i llavò se tornaràn aplegar ses Autoritats i gent grossa de Mallorca per acordar en definitiva lo que s'haja de fer.

Aquesta Comissió se compòn del Bisbe, President de la Diputació, Bal·le de Ciutat, President de l'Arqueològica Luliana i President de Foment del Turisme.

En quant a fer una edició de ses obres del Bt. Ramón, es qui mos cuidam de fer sortir LA AURORA, fa ja

quinze anys que mos desturmellam per publicar aqueixes obres, i ja n'hem publicats onze toms en quart major de cinc cèntims a sicentes planes cada un. ¿Ah idò? ¿Que vos feis comptes que paupam?

Però encara mos ne manquen a publicar una vintena de toms del Bt. Ramón; i per aqueix esperam una bona maneta d'aqueixa Junta Organizada des sisè Centenari que ara s'és constituïda, que Deu il·lumín i li don tots es remeis i recursos que son mes ter per dur a cap una idea tan grossa, laudable, gloriosa i patriòtica. Amèn.

LA AURORA se posa absolutament a ses ordes d'aquesta Junta Organizada per tot lo que sia dedicat an el Bt. Ramón Lull un Centenari de primera bona.

Es Missal en català en català de Mallorca.

¿Que hu heu sentit? Aviat serà un fet aqueixa gran idea, si Deu ho vol i Maria. L'han tenguda a Mallorca i a Barcelona, i ja han posat fil a la guïa i fora sòn. Lletgiu, lletgiu lo que'n posa es nostro bon confrare barceloní *Lo Missatger del Sagrat Cor de Jesús* d'aquest mes. Veutaquí:

«El Foment de Pietat Catalana des de son començament posà selecció en les obres que publica, atenent no sols als llibres i fulles volanderes de gran propaganda i vulgarització (Vides de Sants, Exemplari religiós, Bona lleuor, Narracions bíbliques, etc.), sinó també i encara més als llibres que solen formar el fons de la literatura piadosa d'un poble (Meditacions espirituals, Glories de Maria, Práctica de l'amor a Jesucrist, etc.). Emperò entre totes les obres una s'atreia les mirades i els desigs de tothom per ser la expressió viva de la pietat eutètica de la Iglesia. El Missal pel poble fidel. Pas a pas, lentament, amb la marxa pausada que necessariament ha de portar el Foment de Pietat Catalana, s'anaven treballant els preparatius d'una obra sens dupte la més important de sa «Biblioteca».

«Pel janer d'aquest any se sapigué que a Mallorca i per iniciativa episcopal se treballava també en lo meteix. Allà i aquí vàrem entendre que era convenient la unificació de treballs per a que sortís uniformada en lo possible la traducció del Missal que servís no sols per les diòcesis catalanes de la Península, sinó també per les de les Illes Balears. Després, doncs, d'haver parlat amb l'Ilustre senyor Bisbe de Mallorca, a proposta seva i de comú acord, fou designat per a fer la traducció catalana Mossèn Llorenç Riber, Mestre en Gai Saber, Catedràtic del Seminari de Mallorca, qui reuneix condicions excepcionals per aquest treball, puix no sols ès un poeta elegantíssim i un latinista consumat, sino també molt entès en matèries litúrgiques per haver escrit d'aquestes matèries en la *Fulla Dominicana* de Mallorca. Te, ademés la ventatja extraordinaria de saber construir les frases amb una sintaxi correctíssima i suggestiva, i per demés clara i planera a l'alcanc de tothom, sense perdre aquell aroma sagrat d'incens que respiren les planes litúrgiques dels oficis divins.

Els il·lustríssims senyors Arquebisbe de Tarragona. Bisbe de Vich i altres Prelats de les diòcesis catalanes, amb els que fins al present havem tengut l'honor i el gust d'exposar els plans traçats de comú acord amb el senyor Bisbe de Mallorca, han manifestat son assentiment i el gust amb que veuen l'obra i la marxa empresa, esperant-ne un gran fruit per al poble fidel.

«Amb tot i estar ja els treballs començats i fins relativament avançats, es comprèn fàcilment que ha d'esser obra un poc llarga i lenta com totes les obres semblants que no consenten precipitació de cap mena. Encara que no està tampoc més que en principi, determinada la forma externa i lo que ha contenir aquesta traducció del Missal per a tothom, segurament que, ademés de l'Ordinari de la Missa, hi haurà el propi de temps, prefacis, misses comuns de sants, misses propies, poques i escolliades, alguna votiva, oracions diverses per a la pluja, peste, guerra, etc., i la Missa de difunts amb les oracions corresponents que sien d'interès per als fidels. Hi haurà, ademés, totes les explicacions corresponents i adequades, no sols per la Santa Missa en general, sino també per a cada Missa en particular, sempre que's judiquin necessaries o convenientes, i es posaràn amb lletra diferent ben diferenciades del text. Ademés, per a aquelles persones qui coneixen el llatí, o boi desconeixent-lo, sabuda la significació, prefereixen resar en aquesta llengua, també l'hi trobaràn en la esmentada edició.

«Finalment, havem de fer observar que, per molt costosa que sia aquesta obra, serà posada a un preu molt econòmic, que estant a l'alcanc de totes les fortunes faciliti la major difusió entre el poble fidel.»

Mos demanen si volem publicar això, i ho feim amb molt de gust per que tot s'ho mereix lo Reverendíssim Sr. Arquebisbe de Tarragona; i recomanem an es nostros amics que hi prenguen part en tal cosa. Diu així es paper que mos han enviat:

Homenaje a un Prelado.

«Distinguido y apreciable señor: Siendo la gratitud la memoria santa del corazón, purísimo sentimiento que sólo se alberga en pechos bien nacidos, no dudamos en ofrecer a V., contando con su noble concurso, un elegante y valioso Album-Libro, hermoso compendio de cuanto en España se ha hecho en obsequio del Excmo. Sr. Arzobispo de Tarragona, libro que debe ocupar un lugar preferente en la biblioteca de todo hombre ilustrado, porque además de ser escrito por las más doctas plumas de la Península, debiera leerse hasta en el seno del hogar, por su sana doctrina, brillantez y diversidad de estilos, y por su elegancia y artística confección.

«Invocamos la gratitud, porque gratitud debena tan venerable Prelado en primer lugar la Iglesia, por los libros que en su defensa escribió y los discursos parlamentarios que ha pronunciado; el Clero, por haber conseguido que los curas rurales no tuviesen descuentos en sus menguados haberes; las Ordenes religiosas por haber logrado eximir las del pago de impuestos reales; los Notarios, Registradores, Guardia Civil y militares en general, por sus campañas favorables en el Senado y por los beneficios que en provecho de estas clases ha obtenido.

«Por eso este Album deben adquirirlo los Seminarios, los párrocos, los bibliotecarios, las órdenes religiosas, los notarios, los registradores, la Guardia Civil y cuantas personas hayan recibido directa o indirectamente favores de tan insigne Prelado.

«Saluda a V. atentamente

«La Redacción de La Aurora del Pirineo

Lo que es este Album-Libro

«Su elegante formato es de 32 por 22 centímetros. Consta de 238 páginas en papel couché con orlas alusivas y profusión de grabados, verdaderamente llamativos y artísticos. Lo avaloran 123 trabajos de otros tantos escritores, literatos, periodistas y hombres de ciencia. En la portada se ostenta un magnífico retrato del Arzobispo, a todo color.

«El precio de cada uno es 5'50 certificado. «Los pedidos pueden hacerse a las redacciones de los principales periódicos de España y a las Escuelas Pías de Jaca.»

Secció local

Diumenge a ses Monges de la Caridad hi hagué festa grossa de St. Vicens de Paul amb ofici i sermó que predicà Mn. Pere Juan Vallespir amb eloqüencia apostòlica. Hi havia també exposició de ses feines més fines que ses alumnes d'aquella costura han fetes durant tot aquest any.

També hi hagué a ca's *Germans de ses Escoles Cristianes* una exposició molt notable de totes aquelles coses més de veure i de més mèrit que han fetes ets alumnes d'allà en tot aquest curs passat. Hi comparagué molta gent, i se'n esglaiaven que aquells al·lots haguessen sabudes fer totes aquelles coses, i no hu volguen sebre ses alabanses grosses que feren des Mestres que les havien mostrat de fer tot allò.

Diumenge el Sr. Bal·le feu fer una crida manant que tothom men ses solls ben netes i ses carreres de ses cases ben agranades i regades d'aigo neta, i que fora gens de brutor en-lloc.

Ara lo que interessa que aquesta crida del Sr. Bal·le no sia lletra morta, sino que's cumplesca fins a sa darrera til·la.

Diumenge vespre estrenaren es cadafal de *Na Camel·la*, sonant-hi sa música d'allò més polit, i molt de gust que dona a la gent.

Sembla que allò d'ets *Al·lots-Guaites (Exploradors)* de Manacor ès un fet; els-e funda la *Milicia Angèlica*. Ja han comanats vestits, capells i demés arreus. Ets al·lots que n'han d'esser, van a l'aire de tot amb això; e-hi van lo que's diu *bruiats*. Que Deu ho beneesca i que result per bé de Manacor. Amèn!

Demà a les vuit Comunió General a l'església de la Santa Família i es vespre s'exercici de ses *Capelletes*. Sempre que hi fan tal exercici, aquella església s'empl d'en gom en gom.

¡Vaja quines soleiades més somerines que fa! Es allò de que'n cau de sol per sa mare i per sa fia i... per sa neta i sa rebeineta!

Avui ès sa segona Fira de Manacor, de St. Jaume, patró d'aquesta vila. Ell mos assidesca en totes ses coses. Amèn!

Avui cap-vespre a les cinc hi ha corregudes de bicicletes. ¡Deu fassa que no hi ha haja cap de nou.